

3. Kuljetuskerros

3.1. Kuljetuspalvelu

- **'End-to-end'**
 - prosessilta prosessille looginen yhteys
 - portti
 - verkkokerros koneelta koneelle
 - IP-osoite
- **peittää verkkokerroksen puutteet**
 - jos verkkopalvelu ei ole riittävän hyvä, sitä voidaan parantaa kuljetuskerroksella
 - kuljetuskerros huomaa verkkokerroksen kadottamat paketit ja pyytää niiden uudelleenlähetystä

11/16/2002

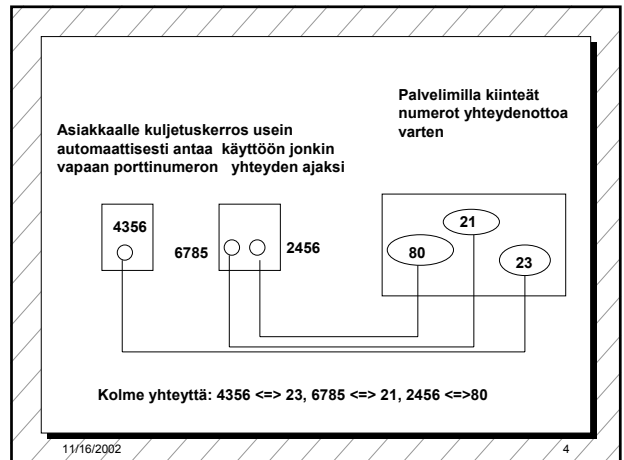
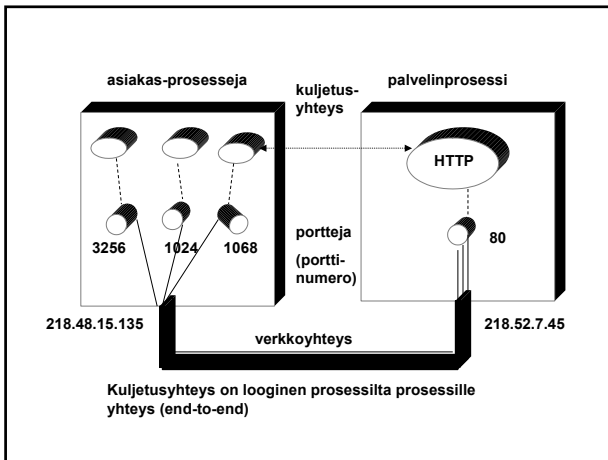
1

Sovelluksien datavirtojen erottaminen

- **IP-osoite**
 - osoittaa koneen yksikäsitteisesti
- **Sovellusprosessi tunnustetaan porttinumerosta (16 bittiä =>0-65535)**
 - jokaisessa lähetetyssä segmentissä on
 - lähettäjän porttinumero
 - vastaanottajan porttinumero
- Yleisillä palvelimilla omat varatut porttinumerot (0-1023)
 - SMTP 25, HTTP 80, jne

11/16/2002

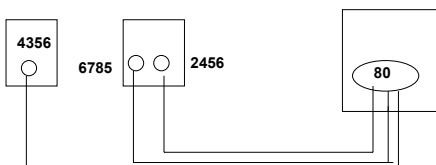
2

11/16/2002

4

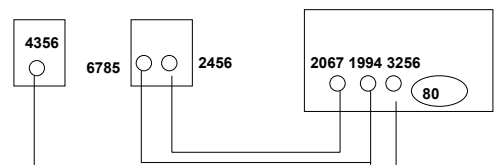
Tarvitaan sekä lähteen että kohteen porttinumerot

11/16/2002

5

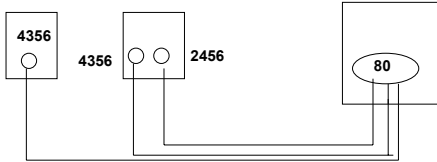
Palvelimissa yhteyksille uudet porttinumerot, jotta portti 80 voi ottaa vastaan uusia yhteyspyyntöjä

11/16/2002

6

Eri koneissa voidaan ottaa sama numero!

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 80, 4356 <=> 80, 2456 <=> 80!

Kuljetusyhteydellä käytetään apuna myös IP-osoitetta:

=> koneilla eri IP-osoitteet, joten yhteydet pystytään erottamaan

11/16/2002

7

Sovelluksen vaatimuksia kuljetuspalvelulle:

- Virheetön, luotettava
- järjestyksen säilyttävä
- kaksoiskappaleet karsiva
- mielivaltaisen pitkiä sanomia salliva
- vuonvalvonnan mahdollistava

Verkkokerros kuitenkin voi

- kadottaa sanomia
- toimittaa sanomat epäjärjestyksessä
- viivyttää sanomia satunnaisen pitkän ajan
- luovuttaa useita kopioita samasta sanomasta
- rajoittaa sanomien kokoa

11/16/2002

8

kuljetuspalvelut parantavat verkkopalveluja

Sovelluksen näkemä palvelun laatu (Quality of Service, QoS)

kuljetuskerroksen palvelut
verkkokerroksen palvelut

kuljetuskerroksen palvelut
verkkokerroksen palvelut

11/16/2002

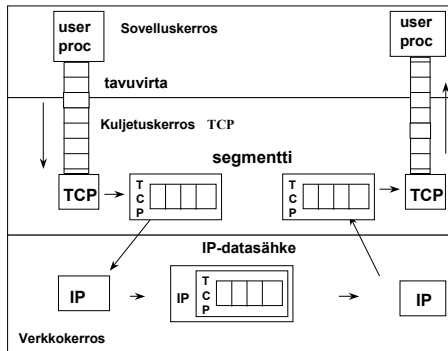
9

Internetin kuljetuskerros

- **UDP (User Datagram Protocol)**
 - yhteydetön, epäluotettava palvelu
- **TCP (Transmission Control Protocol)**
 - yhteydellinen, luotettava palvelu
 - virhevalvonta
 - havaitsee ja korjaa siirrossa syntyneet virheet
 - vuonvalvonta
 - ei ylikuormita vastaanottajaa
 - ruuhkanvalvonta
 - huolehtii ettei verkko pääse ruuhkautumaan

11/16/2002

10

TCP: prosessilta prosessille - tavuvirta

11/16/2002

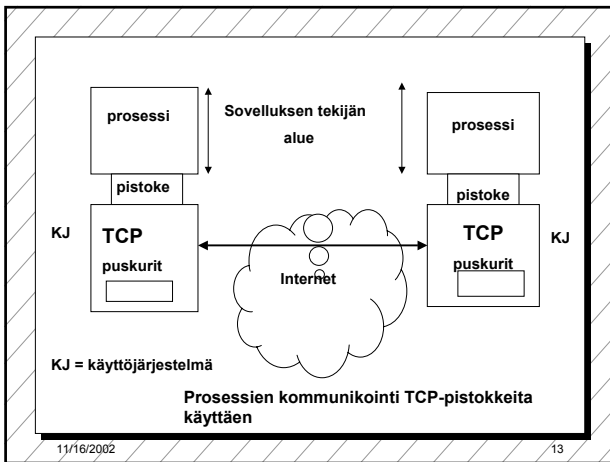
11

Pistokerajapinta (Socket interface)

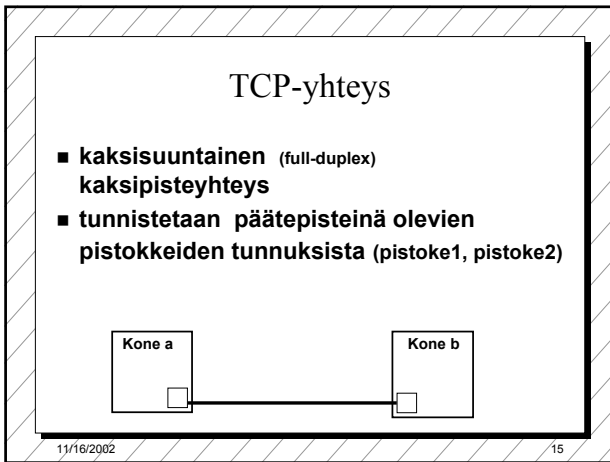
- **Verkkopalvelun ja sitä käyttävän sovelluksen rajapinta**
 - yleensä käyttöjärjestelmän tarjoama palvelu
 - pistokerajapinta alunperin Berkeley Unixin mukana, nyt lähes kaikissa käyttöjärjestelmissä
 - miten verkkoprotokollan tarjoamiin palveluihin päästään käsiksi sovelluksesta

11/16/2002

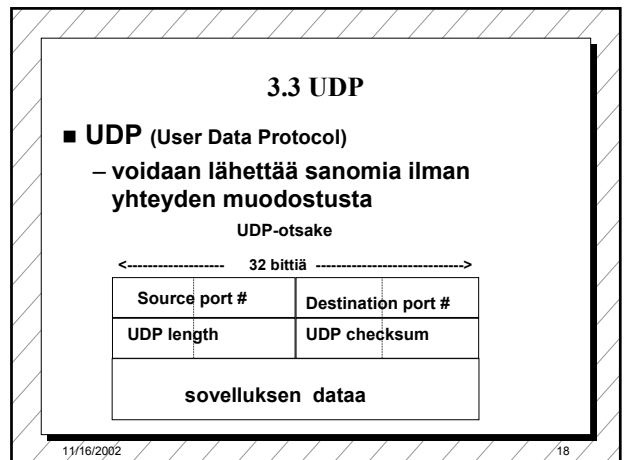
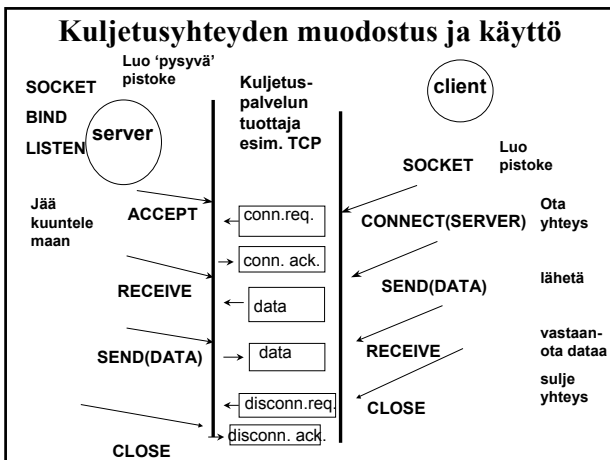
12

- pistoke (socket)
 - TCP-yhteyden päätepiste sovellukselle
 - lähettäjällä ja vastaanottajalla oma pistoke
 - pistokenumero 48 bittiä
 - koneen 32 bitin IP-osoite
 - 16 bitin porttinumero
- 11/16/2002 14

- ### TCP:n pistokeprimitiivit
- **SOCKET** luo uusi yhteydenpäätepestipistoke
 - **BIND** anna pistokkeelle osoite
 - **LISTEN** halukas vastaanottamaan yhteyksiä
 - **ACCEPT** jää odottamaan yhteyksyrityksiä
 - **CONNECT** yritä muodostaa yhteys
 - **SEND** lähetä dataa yhteyttä pitkin
 - **RECEIVE** vastaanota dataa yhteydeltä
 - **CLOSE** pura yhteys (symmetrinen)
- 11/16/2002 16

UDP-tarkistussumma

- Virheen havaitsemista varten otsakkeeseen liitetään tarkistussumma
 - kaikki segmentin 16 bitin sanat lasketaan yhteen ja summasta otetaan yhden komplementti
 - = muutetaan ykköset nolliksi ja nollat ykkösiksi
 - vastaanottaja laskee taas kaikkien segmentin sanojen (mukana myös tarkistussumma) summan
 - jos tulokseksi saadaan 16 ykköstä, niin ok!

11/16/2002

19

Esimerkki

- Lasketaan yhteen kolme 8 bitin mittaista sanaa:

- Lähettäjä vastaanottaja

1011 0100	1011 0100
0111 0101	1111 0101
1000 1101	1000 1101
=====	0100 1001
1011 0110	=====
	0111 1111
0100 1001	

Yhden komplementti

11/16/2002

20

- Miksi tarvitaan tarkistussumma?
 - Kaikki siirtoyhteyserrokset eivät suorita tarkistuksia
- UDP-tarkistussumma ei ole kovin tehokas havaitsemaan virheitä!
- Se ei myöskään yritä toipua virheitä!
 - Jotkut toteutukset voivat tuhota virheellisen segmentin
 - jotkut antavat se sovellukselle varoituksen kera

11/16/2002

21

UDP:n etuja:

- Yhteydetön
 - aikaa ei kulu yhteyden muodostamiseen ja purkamiseen
 - ei tarvita resursseja yhteyden tilatietojen ylläpitoon
- Otsake (= 8 tavua) pieni => pieni yleisrasite => lisää tehokkuutta
- Ruuhkanvalvonta ei säännöstele liikennettä

11/16/2002

22

Tehtäviä:

- Lähetetään 10 tavun viesti UDP:llä.
 - Miten kauan kestää lähettäminen, jos lähetyksenopeus on 56 kbps?
 - 10 tavua + 8 tavua = 18 * 8 b = 144 bittia
 - 144 b / 56 000 b/s = 2.57 ms
 - Miten suuri on etenemisiive, jos etäisyys lähettäjältä vastaanottajalle on 1000 km?
 - 1000km/200 000 km/s = 5 ms
 - Miten suuri on UDP-otsakkeen aiheuttama yleisrasite (overhead)?
 - 8/18 = 0.44 eli 44 %

11/16/2002

23

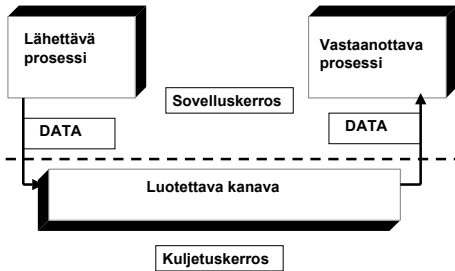
UDP:n käyttö

- Vaikka UDP on epäluotettava, se sopii monien sovellusten tarpeisiin:
 - Remote file server (NFS)
 - multimedia
 - Internet-puhelin
 - verkon hallinta (SNMP)
 - reititys (RIP)
 - nimipalvelu (DNS)
- Miksi nämä sovellukset suosivat UDP:tä?

11/16/2002

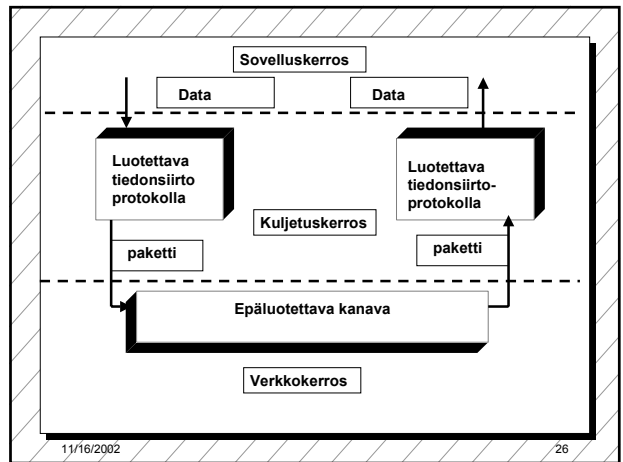
24

3.4 Luotettava tiedonsiirto

11/16/2002

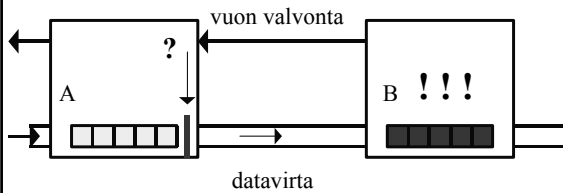
25

11/16/2002

26

Vuon valvonta

- X-ON / X-OFF : GO! | STOP!

Kohinainen kanava

- sanoma vääristyy => virhetarkistus
- sanoma katoaa => numerointi, ajastin ja uudelleenlähetyks
 - duplikaattien havaitseminen
- sanoma viivästyy => rajallinen elinaika
- sanomien järjestys muuttuu => järjestäminen

Yksinkertainen Stop and wait -protokolla

- Oletus
 - virheetön siirto => ei huolta virheistä, mutta vuonvalvontaa tarvitaan
- lähettäjä
 - lähettää sanoman
 - odottaa lupaa lähettää seuraava sanoma
- vastaanottaja
 - käsittelee sanoman
 - lähettää tiedon (=antaa luvan) lähittäjälle

11/16/2002

29

Entä jos virheitä?

- Sanomissa virheitä tai sanomat voivat puuttua kokonaan
- Myös kuittaukset voivat kadota
- Tarvitaan
 - virheen havaitseminen ja korjaaminen
 - tarkistussumma
 - kuittaus
 - uudelleenlähetyks
 - sanomien numerointi
 - uudelleenlähetyksajastin

11/16/2002

30

Monimutkaisempi "stop and wait"-protokolla

■ ajastin lähettäjälle

- jos kuittausta ei kuulu, sanoma lähetetään automaattisesti uudelleen
- kuittaus: ACK = 'ok, lähetä seuraava'
- uudelleenlähetyksen synnyttää kaksoiskappaleita!

■ Sanomanumerointi

- jotta vastaanottaja tunnistaa kaksoiskappaleet
- Miten paljon numeroita tarvitaan?
 - » Numero vie tilaa sanomassa!

Stop and wait -protokollan suorituskyky

■ Esim. satelliittiyhteydellä

- 50 kbps, kiertoviive ~520 ms, sanoma 1000 bittiä
- kanavan käyttöaste < 4%

■ => lähetetään useita sanomia ja sitten vasta odotetaan kuittauksia

- ideaali: lähetykset liukuhihnalla (pipeline)
 - lähetykset ja kuittaukset limittyvät
 - ei mitään odottelua
 - lähetykskanava koko ajan käytössä
- suorituskyky kasvaa

Liukuvan ikkunan protokolla

(Sliding Window)

■ Lähetyksikkuna

- ikkunan koko
 - montako sanomaa saa korkeintaan olla kuittaamatta
 - järkevä koko riippuu yhteyden tyypistä ja vastaanottajan kapasiteetista
 - kiinteä koko /vaihteleva koko
- sisältö = mitkä sanomat saa lähettää
 - sanomalla järjestysnumero
 - rajallinen, N bittiä => $2^{**}N$ arvoa
 - numerot käytettävä järjestyksessä

11/16/2002

33

■ Lähettäjä joutuu odottamaan vasta, kun kaikki ikkunan sanomat on lähetetty

- eli numerot käytetty

■ Kun kuittaus saapuu => ikkuna liikuu

- seuraavat numerot tulevat luovalliseksi

■ eli

- lähettäjä: tietyllä hetkellä sallittujen numeroiden joukko = lähettäjän ikkuna
 - mitkä sanomat saa lähettää "etukäteen" odottamatta kuittausta

11/16/2002

34

■ Vastaanottajan ikkuna

- kullakin hetkellä sallittujen numeroiden joukko
 - mitä sanomia suostuu vastaanottamaan
 - kuittaus muuttaa myös vastaanottajan ikkunan
- ### ■ ikkuna pysäyttää sanomien lähetyksen
- seuraava sanomanumero ei ole lähetyksikkunassa

■ ikkuna estää sanoman vastaanoton

- saadun sanoman numero ei ole vastaanottoikkunassa

Kun ikkunan koko on 1

■ Aina vain yksi sanoma kuittaamattomana

- => One Bit Sliding Window -protokolla
- ~ stop and wait -protokolla

■ sanomanumerot 0 ja 1 riittävät

■ ACK-sanoma identifioi viimeksi vastaanotetun virheettömän sanoman

- jotta kuittausduplikaatti ei voi kuitata väärää sanomaa
- ACK ilmoittaa joko
 - » seuraavaksi odotetun sanoman numeron
 - » viimeksi vastaanotetun sanoman numeron

11/16/2002

36

- Entä kun tapahtuu virhe?
 - kaksi eri tapaa hoitaa
 - 1. toisto virheestä lähtien (go back n) (tai paluu n:ään)
 - 2. valikoiva toisto (selective repeat)

11/16/2002

37

Toisto virheestä eli Paluu n:ään ('Go back n')

- virheellisen sanoman havaittuaan
 - vastaanottaja hylkää kaikkia sen jälkeiset sanomat eikä lähetä niistä kuittauksia
 - => sanomat hyväksytään vain oikeassa järjestyksessä
- kun lähettäjä ei saa kuittauksia,
 - sen lähetyksikuna 'täyttyy'
 - eikä se voi enää lähettää
- lähettäjä ajastimet laukeavat aikanaan ja
 - virheellinen sanoma
 - sekä kaikki sen jälkeen lähetetyt sanomat lähetetään uudelleen
- tehoton, jos paljon virheitä ja iso ikkuna

Valikoiva toisto

- vastaanottaja hyväksyy kaikki kelvolliset sanomat
 - se kuittaa sanomat
 - puskuroi ne ja toimittaa eteenpäin oikeassa järjestyksessä
 - » tarvitaan puskuritilaa
- lähettäjä ei saa kuittausta virheellisestä sanomasta
 - ajastin laukeaa ja sanoma lähetetään uudelleen
 - lähettää uudelleen vain virheellisen sanoman
 - ikkuna liukuu nytkin tasaisesti
 - » yksi puuttuva kuittaus voi pysäyttää lähetyksen

Kuittaukset

- ACK
 - kumulatiivinen ACK
 - tähän saakka kaikki ok!
 - Go-Back N
 - yksittäinen ACK
 - vain tämä ok!
 - Valikoiva toisto
- NAK-kuittaus
 - sanoma virheellinen tai puuttuu

11/16/2002

40

Negatiiviset kuittaukset

- NAK-kuittauksilla voidaan nopeuttaa uudelleenlähettämistä
 - vastaanottaja ilmoittaa heti virheellisestä tai puuttuvasta kehyksestä
 - ei ole tarpeen odottaa ajastimen laukeamista
- hyödyllinen, jos kuittausten saapumisaika vaihtelee paljon
 - ajastinta vaikea asettaa oikein

11/16/2002

41

■ NAK-kuittaukset voivat aiheuttaa turhia uudelleenlähetystyksiä

- lähetys ja kuittaus menevät ristiin
- NAK-kuittauksen katoaminen ei haittaa
- implisiittinen uudelleenlähetys
 - ei NAK-kuittauksia
- explisiittinen uudelleenlähetys
 - käytetään NAK-kuittauksia

11/16/2002

42

Ikkunankoko

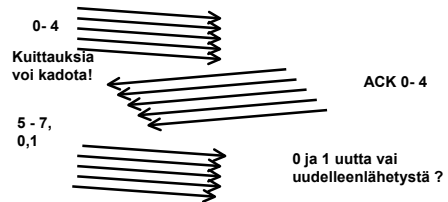
- Kun käytetty numeroavaruus on $0, 1, \dots, n$ ja eri numeroita siis käytettävissä $n+1$
 - yleensä jokin kakkosen potenssi
 - » koska numerokentän koko k bittinä => käytössä 2^{k-1} numeroa
- ikkunan koko 'go back n':ssä voi olla korkeintaan n
 - eli oltava ainakin yhtä pienempi kuin numeroavaruus
- ikkunan koko valikoivassa toistossa voi olla korkeintaan $(n+1)/2$
 - saa olla korkeintaan puolet numeroavaruudesta

11/16/2002

43

Miksi?

Valikoiva toisto: ikkuna 5, numeroavaruus 8

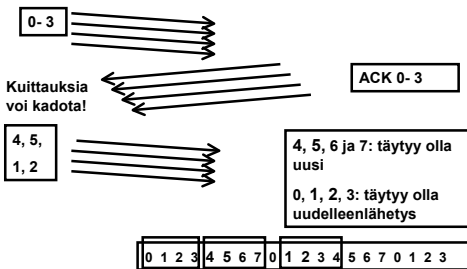

11/16/2002

44

Miksi?

Valikoiva toisto: ikkuna 4, numeroavaruus 8

11/16/2002

45

Kaksisuuntainen liikenne

- datakehys ja kuittauskehys
- kehyksessä sekä data että kuittaus
 - 'piggybacking'
 - tehostaa lähetyksiä
- ongelma: kauanko kuittaja odottaa dataa ennen pelkän kuittauksen lähettämistä?

11/16/2002

46

3.5. TCP-protokolla

- yhteyden muodostus ja purku
- luotettavan tavuvirran toteuttaminen
- vuonvalvonta
- siirron optimointi
- TCP-segmentti
- ruuhkan valvonta
- TCP-palvelun käyttö

11/16/2002

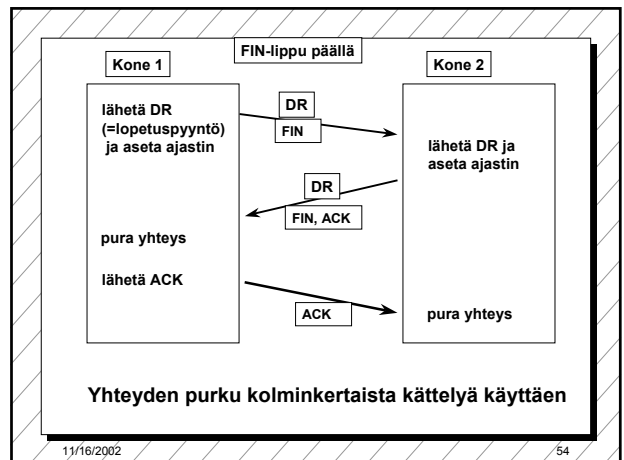
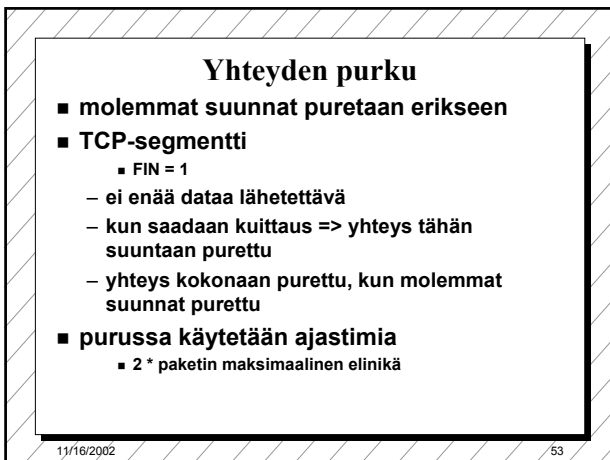
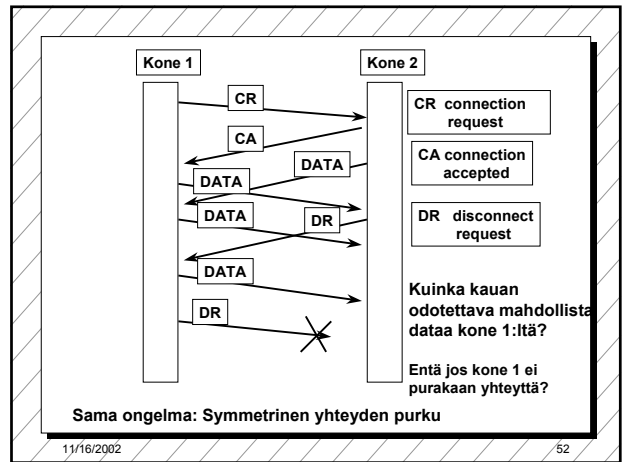
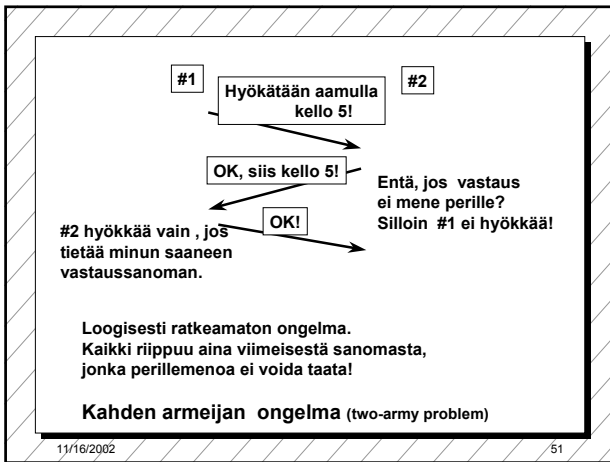
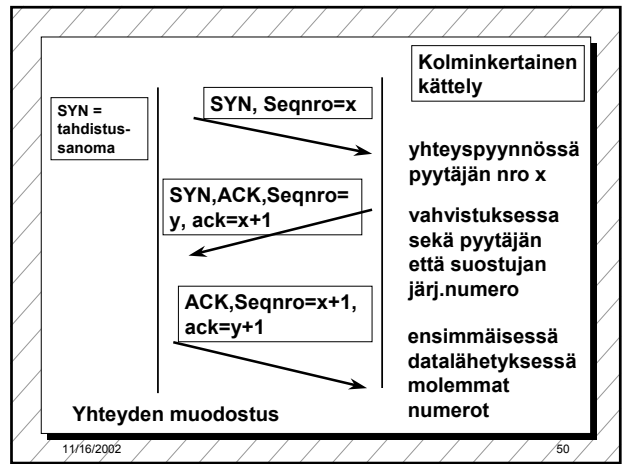
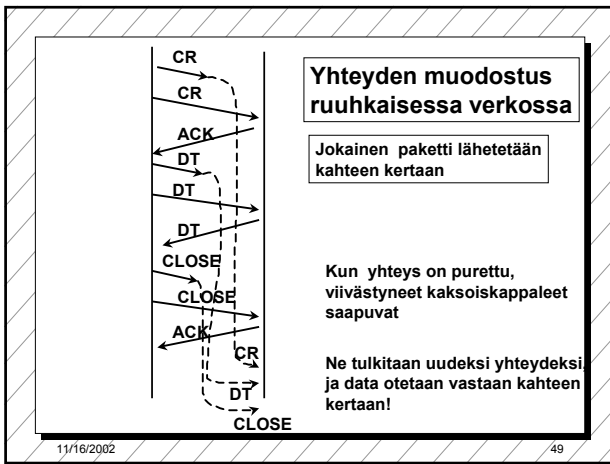
47

Yhteyden muodostus ja purku TCP:ssä

- TCP käyttää yhteyden muodostamiseen ja purkuun ns. kolminkertaista kättelyä (three-way handshake)
 - välissä oleva verkko tekee yhteyden muodostamisen ja purun hankalaksi
 - viivästyneet sanomat => sanomille elinaika (max 3 minuuttia)
 - sanomien numeroinnista sopiminen
 - Kahden armeijan ongelma (two-army problem)
 - "hyökkään, jos olen varma, että sinäkin hyökkäät"
 - symmetrinen yhteyden purku = molemmat osapuolet tietävät, että toinenkin on varmasti purkanut yhteyden

11/16/2002

48

TCP: Virheettömyys ja järjestys

Järjestysnumerot

- tavuvirta => tavunumerointi
- segmentin 1. tavun järjestysnumero
- yhteyden alussa satunnaiset numerot

kuittaukset

- kumulatiivinen ACK, ei NAK-kuittausta
- kuittauksessa seuraavaksi odotettava tavu
- kuitataan 'tiheästi'
 - vähintään joka toinen

Go Back N -tyyppinen

- virheellisiä tai väärässä järjestyksessä tulleita ei hyväksytä
 - ne voidaan myös tallettaa
- mutta ei välttämättä lähetä kaikkia virheellisestä lähtien uudestaan

Myös ehdotettu valikoivan toiston tyyppistä kuittaamista

- SACK-kuittaus, joka kertoo, mitkä segmentit on vastaanotettu ok

Toistokuittaukset

Ensikuittaus

- ensimmäinen vastaanotettu sanoman kuittaus

- ACK(i): sanomaan i saakka kaikki OK!

toistokuittaus (duplicate ACK)

- väärässä järjestyksessä saatu segmentti tai virheellinen segmentti => toistetaan uudestaan jo annettu kuittaus
- NAK-kuittauksen korvike
- 3 toistokuittausta => segmentti kadonnut tai virheellinen

TCP:n vuonvalvonta

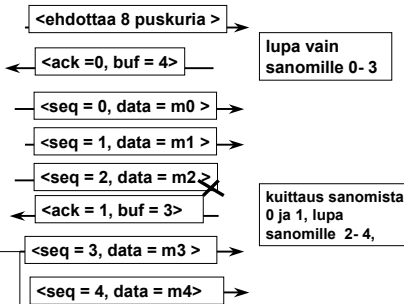
'joustava' liukuva ikkuna (sliding window) ("credit-vuonvalvonta")

vastaanottaja kertoo, kuinka paljon suostuu vastaanottamaan

- => kuittaus irroitettu vuonvalvonnasta
- puhtaassa liukuvassa ikkunassa kuittaus siirtää ikkunaa
- AdvertisedWindow-kenttä
 - paljonko saa lähettää = paljonko vastaanottajan puskureihin mahtuu

myös ruuhkan valvonta rajoittaa lähettämistä

A Esimerkki B

A Esimerkki jatkuu B

